

Skogsindustrierna

Föreningen Sveriges Skogsindustrier

Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Skogsindustriell verksamhet omfattar ett antal av de verksamheter som återfinns i bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Med anledning av naturvårdsverkets pågående översyn av förordningen föreslår Skogsindustrierna ett antal förändringar i listan. Det övergripande syftet är att effektivisera handläggningen av ärendena utan att miljöskyddet försämras.

Sågverk

Enligt förordningen är sågverk eller anläggning för tillverkning av träprodukter genom sågning, hyvling eller svarvning tillståndspliktiga (B-nivå) om mer än 60 000 m³ to (toppmätt volym) råvara (rundvirke) eller virke förbrukas per år. Om råvaruförbrukningen överstiger 10 000 m³ to men inte 60 000 m³ to är anläggningarna anmälningsskyddade.

Träskyddsbehandling där träskyddsmedel används (kod i1 och i2) är tillståndspliktiga (B-nivå).

Näringsen

Sågverksnäringen genomgår en strukturomvandling där antalet verk successivt minskat. Framför allt har mindre enheter lagts ner och utvecklingen går mot större och effektivare sågverk. Utvecklingen framgår av tabell 1 som hämtats från SLUs sågverksinventering år 2000.

Tabell 1 Antal sågverk fördelade på produktionsstorlek år 1973 - 2000

Produktion m ³ sv*	1973	1979	1984	1990	1995	2000
> 1 000	899	615	552	471	420	312
> 5 000	532	400	373	320	306	241
> 10 000	342	283	283	260	256	207
> 100 000	19	17	23	22	33	49

* sågad vara

Den totala produktionen var år 1973 13.5 milj m³ sv och år 1979 10.9 milj m³ sv. Produktionen ökade därefter successivt för att år 2000 vara 16.1 milj m³ sv (räknat på verk med en produktion överstigande 1000 m³ sv). Den totala produktionen var år 2002 16.6 miljoner m³ sv varav drygt hälften producerades vid de 10 största företagen.

Utbytet vid sågarna varierar beroende på vilken typ av råvara som används. Enligt sågverksinventeringen var det genomsnittliga utbytet 47 % räknat på m³ fast, vilket motsvarar ett utbyte på ca 58 % räknat på toppmått volym.

I tabell 2 har produktionsdata för år 2000 från sågverksinventeringen omräknats till förbrukning av toppmått volym råvara.

Tabell 2 Antal sågverk fördelade efter råvaruförbrukning år 2000

m3 topp- mätt volym	1700-9000	9000 – 17 000	17 000- 43 000	43 000- 86 000	86 000- 172 000	172 000-
Antal sågverk	71	34	37	60	61	49

Underlaget medger inte att antalet bruk som omfattades av anmälnings- respektive tillståndsplikt kan beräknas exakt. Uppskattningsvis var dock antalet sågverk år 2000, som omfattades av anmälningsplikt ca 90 och av tillståndsplikt ca 145.

Antalet sågar år 2002 med en råvaruförbrukning överstigande 10 000 m3 to har uppskattats till ca 185 stycken. Uppskattningsvis är att antalet anmälningspliktiga sågverkverk ca 65 och antalet tillståndspliktiga ca 120.

Vidareförädling av virket sker antingen direkt vid sågverket eller vid separata enheter. Volymen virke som impregneras i direkt anslutning har varit relativt konstant under 1990-talet och motsvarar ca 140 000 m3 sv. Antalet verk som impregnerar i direkt anslutning har dock halverats under 1990-talet och var enligt sågverksinventeringen år 2000 34 stycken.

Process

Råvaran utgörs i medeltal av 55 % gran och 45 % furu. Timret transporteras till sågverken oftast med lastbil. Efter inmätning, rotreducering och sortering lagras timret. Vanligen bevattnas timret vid lagringen under sommarhalvåret. Många av bevattningsanläggningarna är klimatstyrda, vilket innebär att bevattning endast sker vid torr väderlek. Lagerhållningen har dock under senare år, vikt medfört minskat bevattningsbehov. Om timret lagras sker detta på asfalterade timmerplaner och ibland med recirkulering av vattnet. Avlopps- eller lakvattnet renas ofta i sedimenteringsanläggningar. Vid en del verk finns istället infiltrationsdiken.

Från lagret transporteras timret med truck till sågintaget där barkning sker. Timret förs på timmerbanor till såglinjen. Efter sågning, sortering och torkning sker eventuell vidareförädling t ex hyvling, emballagetillverkning eller tillverkning av möbel- och snickeriämnen. Vid vissa verk sker även impregnering av virket i anslutning till sågverket. Virket paketeras, emballeras och lagras. Utlastning sker med lastbil, båt eller järnväg.

Uppkomna biprodukter såsom spån, flis och bark används som energikälla i processen och/eller försäljs som råvara för massa- och spånskiveindustrin alternativt som biobränsle. Pannorna har vanligen en installerad effekt som är lägre än 10 MW men vid de större sågverken finns pannor som är något större. Vid flera sågar har energiproduktionen överlåtits till andra bolag. Liknande förfaranden har vidtagits vid några sågverk vad gäller timmerhantering och truckskötsel.

Vid de större sågarna tillämpas två-skift vilket innebär att verksamheten bedrivs mellan kl. 06.00 och 22.00.

Miljöaspekter

Skogsråvaran är till största del inhemsk. Viss import förekommer (5-10%). Drygt 50 % av det svenska skogsbeståndet är idag certifierat enligt standarderna FSC eller PEFC.

I det fall att sågen har bevattningsanläggning tas råvattnet från närliggande vattendrag. De kemikalier som används är smörj- och hydrauloljor samt underhållskemikalier t ex skärvätskor och rengöringskemikalier. En successiv övergång från petroleumbaserade produkter till vegetabiliska och syntetiska produkter sker. För truckarna används dieselloja.

För eventuell impregnering används oftast kopparföreningar i kombination med krom, arsenik, bor eller fosfor. Kreosotolja används för impregnering av stolpar och järnvägssliprar. Impregneringsanläggningarna är försedda med spilluppsamlingsystem där kemikalieresterna omhändertas.

Avloppsvatten från eventuell timmerbevattning eller naturligt uppkommet lakvatten samt kondensat från torkanläggningen medför mindre utsläpp av löst organiskt och suspenderat material. Rening av vattnet sker ofta i en sedimenteringsdamm.

Behovet av värmeenergi tillgodoses främst genom förbränning av i processen uppkomna biobränslen i fastbränslepannor. Möjlighet till förbränning av olja kan finnas men nyttjas endast vid enstaka tillfällen som reservkraft. Pannorna medför utsläpp av kväveoxider, stoft, svaveloxider, biogen koldioxid samt undantagsvis fossil koldioxid.

Sönderdelning och torkning av veden medför utsläpp av terpenener. Dessa anses ha relativt låg inverkan på ozonbildningen.

De interna transportererna medför utsläpp av koldioxid, kväveoxider och oförbrända gaser. Likaså bidrar de externa transportererna till miljöpåverkan.

Barkavfall dvs bark som är förorenad med sten, grus eller snö etc deponeras alternativt avyttras för jordförbättring. Vid sågverk med nyare pannor har dock möjligheten att förbränna barkavfallet förbättrats. Aska och slagg deponeras till största del men företagen försöker finna användningsområden. Begagnade oljor etc hanteras som farligt avfall.

Sågverken medför buller. Särskilt bullrande enheter är vanligen försedda med över- eller inbyggnader.

Ett mindre antal sågar (6-7 st motsvarande ca 10 % av den totala produktionen) är belägna direkt i anslutning till massa- och pappersbruk. Detta innebär oftast att massabrukets pannor och reningsutrustning nyttjas av sågverksenheten.

Allt fler sågverk inför certifierade miljöledningssystem och idag sker ca 30 % av produktionen i sådana anläggningar.

Sammanfattningsvis kan konstateras att sågverkens miljöpåverkan främst är lokal eller möjligen regional bortsett från transportererna. Sågarna är främst belägna i glesbygd och dess bidrag till luft- och vattenförorening måste betraktas som relativt marginellt. Bullret från verksamheten är den viktigaste miljöaspekten för sågarna att bemästra.

Det kan också konstateras att skillnaden i miljöpåverkan mellan sågarna är liten.

Förslag

Skogsindustrierna föreslår att bilagan till förordningen om miljöfarlig verksamhet ändras så att samtliga sågverk utan impregneringsanläggningar blir anmälningspliktiga (C-nivå) och att det utarbetas allmänna råd för hur sågverken bör regleras från miljösynpunkt. Anläggningar för träskyddsbehandling bör såsom idag tillståndsprövas av länsstyrelsen (B-nivå) varför detta också fortsättningsvis gäller sågverk integrerade med sådana anläggningar.

Denna förändring motiveras av att miljöpåverkan från sågverksbranschen är homogen dvs skiljer sig inte åt mellan de olika anläggningarna. Storleken på sågen påverkar framför allt transportbehovet. Miljöpåverkan är dessutom begränsad och i första hand av lokal natur. Detta medför att ärendena är enkla att handlägga för myndigheten. Verksamheten bidrar främst till miljömålet "God bebyggd miljö" genom det buller som uppkommer. Transporterna och energiproduktion bidrar till målen "Begränsad klimatpåverkan", "Frisk luft" och "Bara naturlig försurning". Verksamheten är baserad på en förnybar resurs och energiproduktionen på egenproducerade biobränslen.

Genom en flyttning till C-nivån skulle en betydligt snabbare handläggning åstadkommas. Detta skulle vara till nytta både för myndighet och industri.

Om Naturvårdsverket inte anser att samtliga sågverk bör flyttas till C-nivån bör i vart fall råvarugränsen för provning respektive anmälan höjas betydligt med hänvisning till den pågående strukturomvandlingen i branschen.

Vedterminaler

Enligt nuvarande förordning är terminaler för lagring av mer än 10 000 m³ to timmer på land med vattenbegjutning eller anläggning för lagring av mer än 10 000 m³ to timmer i vatten tillståndspliktiga hos länsstyrelsen (B-nivå). Uppgår mängden till högst 10 000 m³ to är anläggningarna anmälningspliktiga (C-nivå). Likaså är lagring av mer än 500 m³ to på land utan vattenbegjutning anmälningspliktig.

Förslag

Lagring av timmer i vatten förekommer inte längre. Vattenbegjutningen är såsom redan beskrivits begränsad till del av året och ofta klimatstyrd. Miljöpåverkan är därför relativt liten. Flertalet terminaler ligger i direkt anslutning till sågverk, massabruk eller annan anläggning som ska nyttja veden.

Skogsindustrierna föreslår att terminaler med vattenbegjutning blir anmälningspliktiga oavsett storleken på terminalen. Fristående terminaler för lagring av flis på land föreslås kunna ske utan anmälan.

Anläggningar för plastbeläggning av kartong

Enligt nuvarande förordning är anläggningar för tillverkning av mer än 20 000 ton per år plastprodukter genom kalandrering eller beläggning (25.2-3) tillståndspliktiga (B-nivå). Anläggningar för plastbetrykning av papper och kartong ingår i denna kategori av företag.

Skogsindustrierna anser inte att det finns skäl till att anläggningar för plastbetrykning av kartong är tillståndspliktiga eftersom miljöpåverkan från processen är ringa. Denna typ av anläggningar bör därför istället vara anmälningspliktiga dvs flyttas till C-nivån.

Beskrivning av process och miljöpåverkan från denna typ av anläggningar har tidigare lämnats till Naturvårdsverket via Holmen försorg.

Övriga verksamheter

I förordningen finns ytterligare ett antal verksamheter som berör skogsindustrin där en ändring av prövningsnivån skulle kunna vara motiverad eftersom miljöpåverkan är begränsad. Grustäkter är idag tillståndspliktiga på B-nivån. Anmälningsplikt skulle sannolikt vara tillräckligt. Likaså kan det diskuteras om hamnar respektive anläggningar för rengöring av tankar eller fat som använts för förvaring av eller transport av kemiska produkter generellt behöver vara prövningspliktiga.

Slutligen föreslår vi att bilagan uppdateras vad gäller verksamheter under rubriken massa, papper och pappersprodukter. Det finns t ex idag bara någon enstaka fabrik med en returpappersproduktion (kod 21.111-3) respektive fabrik med ointegrerad tillverkning av papper eller kartong (kod 21.12-2) understigande 10 000 ton per år. I intervallet 1-100 ton per år (kod 21.12-3) finns det inte någon anläggning. Det finns endast två anläggningar som tillverkar träfiberskivor (kod 20.203-1).

Stockholm den 7 november 2003

Christina Molde Wiklund